

๒. อิทถจ ปน กมมฏฐานํ สกถายปี อฏฺฐิกสงฺขลิกาย เอกสมิมปิ
 อฏฺฐิกเก สมฺปชฺชติ ตสฺมา เตสุ ยตถ กตฺถจิ เอกาทสฺวิเรน นิมิตฺตํ อุกฺคเหตฺวา
 อฏฺฐิกํ ปฏฺฐิถลํ อฏฺฐิกํ ปฏฺฐิถลนฺติ มนสิกาโร ปวตฺเตตฺตพฺโพ ฯ อิท
 อุกฺคหนิมิตฺตมฺปิ ปฏฺฐิถคณิมิตฺตมฺปิ เอกสทิสเมว โหตีติ วุตฺตํ ฯ ตํ เอกสมิ
 อฏฺฐิกเก ยุตฺตํ ฯ อฏฺฐิกสงฺขลิกาย ปน อุกฺคหนิมิตฺเต ปญฺญาيمانวิวรรตา
 ปฏฺฐิถคณิมิตฺเต ปริปฺญฺณภาโว ยุชฺชติ ฯ เอกอฏฺฐิกเกปิ จ อุกฺคหนิมิตฺเต
 วิภจฺเณน ภยานเกน ภวิตพฺพํ ปฏฺฐิถคณิมิตฺเตน ปีติโสมนสฺสชฺชนเกน
 อุปจาราวหตฺตา ฯ อิมสมฺมิลฺลหิ โอกาเส ยํ อฏฺฐกถาสฺ วุตฺตํ ตํ ทวารํ ทควาว
 วุตฺตํ ฯ ตถา หิ ตตฺถ จตฺตสฺ พุรหฺมวิหารสฺ ทสฺส จ อสฺสเกสฺ ปฏฺฐิถคณิมิตฺตํ
 นตฺถิ พุรหฺมวิหารสฺ หิ สีมสมฺภเโทเยว นิมิตฺตํ ทสฺส จ อสฺสเกสฺ นิพฺพิกปฺป
 กตฺวา ปฏฺฐิถคณิมิตฺเตน ทิฏฺฐเ นิมิตฺตํ นาม โหตีติ วตฺวาปิ ปฺน อนนฺตรเมว
 ทฺวิธํ อิท นิมิตฺตํ อุกฺคหนิมิตฺตํ ปฏฺฐิถคณิมิตฺตํ อุกฺคหนิมิตฺตํ วิรูปํ วิภจฺจํ
 เภรวารมฺมณํ ภยานกํ หุตฺวา อุปญฺญาตตีตฺถิอาทิ วุตฺตํ ฯ ตสฺมา ยํ วิจारेตฺวา
 อโวจฺมฺหา อิทเมเวตฺถ ยุตฺตํ ฯ อปิจ มหาคิสฺสตฺถเรสฺส ทนฺตฏฺฐิกมตฺโตโลกเนน
 สกฺลิตฺถิตฺธีรเรสฺส อฏฺฐิสงฺฆาฏฺฐิภาเวน อุปญฺญานาทีนํ เจตฺถ นิตฺถสฺสนานีติ ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๘ แปล มคอเป็นไทย

๑. อัญญิกอสุภะ (อสุภะที่เป็นร่างกระดูก) พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ โดยประการต่างๆ โดยนัยเป็นต้นว่า พระโยคาวจรนั้น พึงดูสรีระที่เราทิ้งไว้ในป่าช้า ยังเป็นร่างกระดูก มีเลือดและเนื้อ (ติดอยู่) ยังมีเอ็นยึดไว้ ดังนี้ ฯ เพราะฉะนั้น สรีระที่เป็นร่างกระดูกนั้น เขาทิ้งไว้ ณ ที่ใด พระโยคาวจร พึงไป ณ ที่นั้น โดยนัยมีในก่อนนั้นแล แล้วทำให้มีนิมิตร่วม ให้มีอารมณ์ร่วม ด้วยสามารถแห่งวัตถุมีก่อนหินเป็นต้น โดยรอบ เข้าไปกำหนด โดยความมีตามสภาพว่า นี่เป็นร่างกระดูกแล้วถือเอานิมิตโดยอาการ ๑๑ อย่าง ด้วยสามารถอาการมีสี่เป็นต้น ฯ ก็เมื่อพระโยคาวจร พิจารณาร่างกระดูกนั้น โดยสี่ ด้วยการบริกรรมว่า **เสตํ** นิมิตย่อมไม่ปรากฏ จะมีความระคนกับโอทาคกสิณ ฯ เพราะฉะนั้น พระโยคาวจร พึงพิจารณาด้วยสามารถเป็นของปฏิกุศลอย่างเดียว ด้วยการบริกรรมว่า **อญฺจิกํ** ดังนี้ ฯ บทว่า **ลึงค์** ใน อัญญิกอสุภะนี้ เป็นชื่อของอวัยวะทั้งหลายมีมือเป็นต้น ฯ เพราะฉะนั้น โดยเพศ พระโยคาวจร พึงกำหนดด้วยสามารถแห่งมือ เท้า ศีรษะ อก แขน สะเอว ขาอ่อน และเชิงเถิด ฯ ส่วนโดยสังฆฐาน พึงกำหนดด้วยสามารถความยาวหรือสั้น กลมหรือสี่เหลี่ยม เล็กหรือใหญ่ ฯ สำหรับทิสและโอกาสมีนัยดังกล่าวแล้วนั้นแล ฯ อนึ่ง โดยปริจเฉท (ตัดตอน) พึงกำหนดด้วยสามารถที่สุทธรอบแห่งกระดูกนั้นๆ แล้วถือเอานิมิตเฉพาะก่อนกระดูกที่ปรากฏชัดเจน ในบรรดาที่ก่อนกระดูกเหล่านี้แล้วบรรลุอุปนาได้ ฯ ส่วนโดยที่เว้า และโดยที่นูน (ที่บุ่มลงและที่โปนขึ้น) พึงกำหนดด้วยสามารถที่เว้าและที่นูนแห่งกระดูกนั้นๆ เถิด ฯ พระโยคาวจร พึงกำหนดแม้ด้วยอำนาจสถานที่ว่า เรายืนอยู่ที่ลุ่ม กระดูกอยู่ที่ดอน หรือว่า เรายืนอยู่ที่ดอน กระดูกอยู่ในที่ลุ่ม ดังนี้ก็ได้ ฯ อนึ่ง โดยที่ต่อ พึงกำหนดด้วยสามารถที่ที่กระดูก ๒ ท่อน เชื่อมต่อกัน ฯ โดยช่อง พึงกำหนดด้วยสามารถระหว่างแห่งกระดูกทั้งหลายนั้นเทียว ฯ ส่วนโดยรอบ พระโยคาวจร

พึงยังญาณให้ท่องเที่ยวไปในร่างกระดูกทั้งหมดทีเดียว แล้วกำหนดว่า กระดูกนี้ อยู่ตรงนี้ ดังนี้ ฯ เมื่อนิมิตไม่ปรากฏแม้ด้วยภาวนาวิธีอย่างนี้ พึงหยุดจิตไว้ที่กระดูกหน้าผากเถิด ฯ ก็ การถือเอานิมิตโดยอาการ ๑๑ อย่าง นี้ พระโยคาวจร พึงกำหนดด้วยสามารถอาการที่เหมาะสม แม้ในปุพุกอสุภะ (อสุภะที่มีหนอนเคลื่อนไหว) เป็นต้นที่มีก่อนหน้านี้เหมือนในอัญญิกอสุภะนี้เถิด ฯ

๒. ก็แล กรรมฐานข้อนี้ ย่อมสำเร็จในร่างกระดูกหมดทั้งตัวก็ได้ ในกระดูกท่อนเดียวก็ได้ เพราะฉะนั้น พระโยคาวจร ควรถือเอานิมิตโดยอาการ ๑๑ อย่าง ในบรรดาร่างกระดูก หรือท่อนกระดูกเหล่านั้นอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วยังมนสิการให้เป็นไป ด้วยการบริกรรมว่า **อัญจิกํ ปฏิภูณํ อัญจิกํ ปฏิภูณํ** ดังนี้ ฯ พระอรรถกถาจารย์ กล่าวไว้ (ในอรรถกถา) ว่า ในอัญญิกอสุภะนี้ อุกคหนิมิตก็ดี ปฏิภาคนิมิตก็ดี เป็นเช่นเดียวกันนั่นเอง ฯ คำนั้น ถูกต้องในกระดูกท่อนเดียว ฯ ส่วนในร่างกระดูก ความเป็นร่างมีช่องปรากฏในอุคคหนิมิต ความเป็นร่างบริบูรณ์ในปฏิภาคนิมิต จึงจะถูกต้อง ฯ อนึ่ง แม้ในกระดูกท่อนเดียว อุกคหนิมิต ควรเป็นรูปพิลึก น่าหวาดเสียว ปฏิภาคนิมิต ควรเป็นรูปที่ทำให้เกิดปีติโสมนัส เพราะเป็นนิมิตที่น่าอุปจารมาให้ ฯ ความจริง ในโอกาสนี้ คำที่ท่านกล่าวไว้ในอรรถกถาทั้งหลาย ท่านก็กล่าวให้ช่องไว้เหมือนกัน ฯ จริงอย่างนั้น ในอรรถกถาเหล่านั้น พระอรรถกถาจารย์ แม้กล่าวว่า ในพรหมวิหาร ๔ และในอสุภะ ๑๐ ปฏิภาคนิมิตไม่มี เพราะว่าในพรหมวิหารทั้งหลาย สัมผัสเภท (ความทำลายเขตแดน) เท่านั้น เป็นนิมิต และในอสุภะ ๑๐ เมื่อพระโยคาวจร เห็นความเป็นของปฏิภูณจนไม่มีวิกัปแล้ว เท่านั้น ก็นับว่าเป็นนิมิต ดังนี้ แล้วกล่าวติดต่อกันไปทีเดียว เป็นต้นว่า ในอัญญิกอสุภะนี้ นิมิตมี ๒ อย่าง คือ อุกคหนิมิต ๑ ปฏิภาคนิมิต ๑ อุกคหนิมิตปรากฏเป็นสิ่งมีรูปแปลก น่าเกลียด มีอารมณ์น่ากลัว น่าหวาดเสียว ดังนี้ ฯ

เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าทั้งหลาย ได้วิจารณ์แล้วกล่าวคำใดไว้ คำนี้แหละ ถูกต้อง
แล้ว ในอริการแห่งอัญญิกอสุภะนี้ ๆ ก็อีกอย่างหนึ่ง เรื่องต่างๆ เช่นเรื่องที่ร่างกาย
ของหญิง (คนหนึ่ง) ทั้งหมด ปรากฏเป็นร่างกระดูก แก่พระมหาดิสดะ
เพราะแลเห็นแต่เพียงกระดูกฟ้น เป็นต้น เป็นนิทสสนะในเรื่องนี้แล ฯ
